

KAJ VAS ŽENE NAPREJ?

NENAD JELESIJEVIĆ

22. 11. 2013 - 13:00

/ TEATER V ETER

Na put sad krećeš oko sveta (baj, baj, baj)

A vratit' ćeš se negde krajem leta (baj, baj, baj)

Moj prsten nosiš još na ruci (baj, baj, baj)

A sto ih imaš znam u svakoj luci (baj, baj, baj)

Tako je pela Bisera Veletanlić, ena izmed zvezd jugoslovanske glasbene estrade v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. V letih, ko smo se nekateri rodili in začeli svoje na prvi pogled zelo obetavne življenjske poti sredi razpadajočega kvazi samoupravnega socializma. Tako kot trije člani skupine **Beton Ltd.**, ki v svoji tretji predstavi **Vse, kar smo izgubili, medtem ko smo živeli** iščejo izhodiščno konceptualno oporišče ravno v tem zgodnjem obdobju svojih življenj.

Predstava temelji na dveh dramaturških skokih med introspektivno obravnavanimi značilnimi vzorci (preteklih) družbenih realnosti. Prvi skok se odvije med omenjenim zgodnjim obdobjem – pravljico o zgodnjem kazino-kapitalizmu, ki je pravzaprav zaživel sredi socializma že leta 1977, čez dve desetletji

pa doživel v Sloveniji svoj polni razcvet -, in maturantskim obdobjem generacije 1995-96. S te točke se odvije še drugi skok v nelagodje sedanjosti, v tukaj-zdaj leta 2013, ki ga ponazori TV kviz »zmagovalcev in poražencev«. Ta časovna skoka proizvajata prelomni učinek predstave.

Akterji predstave so hkrati poiskali konceptualno oporišče v delu *Morilec brez razloga* Eugèna Ionesca, ki je v poznih petdesetih lucidno zatrdil, da bomo nekoč laž prignali do perfekcije. Predstava tako hoče raziskati potencial vseprisotnega spektakla, vendar ne zgolj na njegovi vnani, pojavni ravni, temveč predvsem od znotraj, s perspektive protagonista, ki je dandanes dobesedno prisiljen ponotranjiti njegovo psihologijo. Morda še zlasti, če se sam ukvarja z umetnostjo, pri čemer prezentacija, organizacija in upravljanje kreativnega dejanja v večini primerov prevladujejo nad njegovo resnično politično, emancipatorno realizacijo.

Situacija opustošene sedanjosti, kjer so naše prihodnosti negotove, naše socialne vezi in načini socializacije pod vprašajem, naše politično organiziranje pa predstavlja izjemen izziv, je ključna situacija, ki jo predstava najbolj poudari. To doseže predvsem na način, da izpostavi absurdnosti vseh treh obravnavanih časovnosti. Te absurdnosti so seveda hkrati komične in otožne. Po eni strani zbujajo nostalgичno evforijo nekega preteklega obdobja naivnega optimizma, bodisi v obliki sumljivih obetov koščkov razkošja za vsakogar ali pa obujanja moralizatorskega kiča mature, ki naj bi predstavljal »zrelostni izpit« pred vstopom v meščansko moralo. Po drugi strani nas izpostavljene absurdnosti – ob zavedanju razpadle perspektive modernizma, socializma, kapitalizma, napredka, srednjega razreda, individualizma itd. – soočajo z »zgodovinsko prevaro«, ki smo ji ne le (bili) priča, temveč smo kvečjemu njeni osrednji akterji; s popularnimi besedami, njene jebene stranke.

Primož Bežjak, Branko Jordan in Katarina Stegnar s predstavo *Vse, kar smo izgubili, medtem ko smo živeli* ustvarijo nekakšen negativ šova, saj estetiko glamurja, prazne retorike in medializacije realnosti uspešno sprevrnejo v njeno nasprotje oziroma razkrijejo njeno naličje. V bistvu pokažejo na dvoumnost spektakla, vključno s samim gledališkim spektaklom, katerega aktivni protagonisti so tudi sami. Vtem, ko se skupaj z njimi sprašujemo, kaj bi nekoč morali narediti, da bi se počutili bolje v svoji koži, pa nismo, se vrnemo k stvarnosti; pravzaprav se povsem potopimo vanjo, saj se fiktivno, virtualno in namišljeno, ki nas obkrožajo v obliki medializiranih podob, uspešno zrušijo na oder v vsej svoji grotesknosti.

Največji uspeh te predstave je ravno to razbitje, pokanje in rušenje fikcije ob kozarcu penine – tiste fikcije, ki vztrajno želi zakriti politiko naših življenj pred nami samimi. Da bi tovrstna dekonstrukcija diskurza spektakla lažne svobode uspela, je bil nujen poskus z odpravo meje med performerji in občinstvom, ki je – predvsem na ravni dožemanja in rabe prostora performansa – precej vpleteno v dogajanje. Morda bi se občinstvo dalo vplesti še nekoliko bolj oziroma se še bolj prepustiti eksperimentu odpiranja prostora za vse prisotne v njem.

Pri tej predstavi si nekako zaželimo, da bi se še bolj prelevila v življenje, saj ji je že uspelo življenje preleviti na oder na neobremenjen in hkrati senzibilen način. Kar je prispevalo k doživetju reminiscence na ionescovsko groteskno vzdušje in k podoživljanju njegovega odtujitvenega učinka. Ta

je nedvomno izšel iz aktivnega razmisleka igralcev o nekaterih ključnih osebnih, poklicnih in političnih vprašanjih, ki so jih zastavljali drug drugemu in samim sebi. Neodgovorjeno kviz-vprašanje, *kaj vas žene naprej*, pa bi lahko bilo eden izmed večjih izzivov za bodoče performativne eksperimente Betona Ltd.

Recenzijo je napisal Nenad J.